

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat 22 juni 2024 / 16 siwan 5784, Beha'alotcha, Bemidbar/Numeri 8:1-12:16

Tanach blz. 282 – 292

Haftara: Haftara: Joel 2:15-3:5

Tanach blz. 1161-1163

Vertaler: Eddy Robles

Commentaar: **Rabbijn Leah R. Berkowitz** is de spiritueel leider van de Congregation Kol Ami in Elkins Park, Pelsylvania en verbonden aan de URJ Six Points Creative Arts Academy. Leah is voormalig voorzitter van de Women's Rabbinic Network.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Vertrouwen wij in God?

*“Een beetje
minder en een beetje minder
en een beetje*

*minder en dan
niet meer*

maar vanavond een beetje, een beetje meer."

Uit 'Wean', in 'Little Astronaut: Poems by J. Hope Stein',
Simon en Schuster, 2022

In Parasja Beha'alotcha, zwerven de Israëlieten al ongeveer twee jaar door de woestijn. Dit betekent dat ze als volk de overgang maken van de kindertijd naar de peutertijd. Het is geen verrassing dat ze beginnen te klagen over het eten! Tot nu toe zijn de Israëlieten gevoed door een wonderbaarlijk voedsel dat manna wordt genoemd, wat letterlijk in het Hebreeuws betekent: 'Wat is dit voor spul?' Het verschijnt met de ochtenddauw en wordt op verschillende plaatsen beschreven als een broodachtige substantie die wit, schilferig en zaadachtig is; het smaakt als brood, olie, rijke room of wafels met honing (Exodus 16:14, 31; Numeri 11:7-8).

Maar zelfs wonderbaarlijk voedsel verliest na twee jaar zijn glans. De Israëlieten beginnen naar variatie te verlangen en roepen: "We denken aan de vis die we in Egypte volop aten, de komkommers, de meloenen, de prei, de uien en de knoflook. Nu zijn onze slokdarmen verschrompeld. Er is helemaal niets! We zien niets anders dan dit manna!" (Numeri 11:4-6).

Het is niet moeilijk om parallellen voor te stellen tussen God die manna verschaft en een ouder die zijn kind probeert te voeden. Een hongerig kind kan gretig melk van de verzorger aannemen. Een peuter wil misschien wat meer keuzevrijheid. Hoewel ze nog steeds afhankelijk zijn van de verzorger voor voedsel, kunnen ze kiezen of ze eten wat voor hen ligt, het in hun vuisten knijpen of het op de grond gooien (een geweldige les in oorzaak en gevolg!).

Een 'kieskeurige eter' zijn, is een van de eerste tekenen van een kind van onafhankelijkheid. Dit kan voor alle betrokkenen bezorgdheid veroorzaken: het kind, dat steeds veranderende verlangens probeert te verwoorden met een beperkte woordenschat; en de verzorger, die wanhopig probeert het kind gevoed te houden. Mijn nichtje weigerde onlangs de 'korst' te eten van de hamansoren die we samen hadden gebakken, waarbij ze met geweld de kersenvulling met een lepel eruit haalde.

Het is dan passend dat wanneer de Israëlieten beginnen te klagen, Mozes in zijn uitroep tot God het lot van een verzorgende ouder aanroept: "Heb ik al deze mensen verwekt, heb ik ze gebaard, dat u tegen mij zou moeten zeggen: 'Draag ze in uw boezem zoals een verzorger (omen, letterlijk: 'voedster') een zuigeling draagt', naar het land dat u hun voorouders onder ede hebt beloofd?"

(Numeri 11:11-14).

Het goddelijke antwoord op deze uitroep logenstraft een soortgelijke frustratie van Gods kant. Nadat God de Israëlieten van een plotselinge toestroom van kwartels had voorzien, sloeg hij de klagers neer met een plaag, “terwijl het vlees nog tussen hun tanden zat” (Numeri 11:32-34).

Waarom vat God – en Mozes overigens – de afwijzing van het manna door de Israëlieten zo persoonlijk op?

In Deuteronomium vertelt Mozes over de tijd van de Israëlieten in de woestijn, waarbij hij zegt dat God “u in de woestijn heeft gevoed met manna ... om u op de proef te stellen” (Deut. 8:16).

Rabbin Aviva Richman besprak de aard van deze test in een les getiteld ‘Bid, eet, heb lief: de theologie van het manna’ (Hadar Institute 2018, Rabbinic Yeshiva Intensive). In de discussie tussen de rabbijnen over manna (BT Joma 75a-76a) zag ze aanvullende vergelijkingen met verzorging. Rabbi Abahu suggereert bijvoorbeeld: “Net zoals een baby verschillende smaken proeft, afhankelijk van wat de moeder eet, zo ook met manna; elke keer dat de Israëlieten manna aten, proefden ze een andere smaak.”

Maar om van de smaak van manna te kunnen genieten, moeten de Israëlieten zich overgeven aan een nieuwe manier van gevoed worden. Hoeveel een individu ook verzamelt, niemand verzamelt meer dan wie dan ook. Het kan niet worden bewaard en moet dezelfde dag worden geconsumeerd, behalve de dubbele portie die ze op Erev Sjabbat (de avond vóór Sjabbat) ontvangen. De Israëlieten hielden zich niet meteen aan deze regels en doen hun best om meer te nemen dan hun deel, of iets te bewaren voor later (Exodus 16:16-30).

De rabbijnen suggereren dat deze voedselonzekeerheid deel uitmaakt van de test, door te zeggen: “Er is geen vergelijking tussen iemand die brood in zijn mand heeft en iemand die geen brood in zijn mand heeft” (Joma 74b). Het onvermogen om manna te bewaren, zorgde ervoor dat de Israëlieten zich voortdurend zorgen maakten over de toekomst. Op hun beste momenten reageerden ze op deze angst door dagelijks te bidden (Joma 76a). Op hun ergste momenten bevonden ze zich in een geloofscrisis.

Torageleerde en auteur dr. Aviva Zornberg schrijft dat verzorging “oorspronkelijk vertrouwen, geloof, emoena” is, waarbij zij de overeenkomst opmerkt tussen het Hebreeuwse woord voor geloof (emoena) en het woord omen (voedster, min), dat Mozes hier gebruikt voor “verzorger”.

(‘Bewilderments’. p. 85).

We zouden dit conflict over manna dan kunnen beschouwen als het omgekeerde van spenen. Na jarenlang zichzelf (min of meer) te hebben gevoed in Egypte, moeten de Israëlieten hun nostalgie loslaten en leren God te vertrouwen, waarbij ze hun vertrouwen stellen in een voedselbron die ze niet zelf hebben gekozen en waarop ze geen grip hebben.

De rabbijnen vragen zich af: als het manna zo wonderbaarlijk was, waarom kon het dan niet één keer per jaar vallen om de dagelijkse zorgen van de Israëlieten weg te nemen? Rabbi Sjimon ben Jochai vertelt een gelijkenis: Als de koning zijn kinderen een jaarlijkse vergoeding voor voedsel geeft, komen de kinderen misschien maar één keer per jaar op bezoek. Maar als de koning alleen maar elke dag genoeg voedsel biedt, komt het kind elke dag op bezoek (Joma 76a).

Manna is dus niet alleen een voedselbron, maar ook een gelegenheid voor een dagelijkse verbinding tussen God en de Israëlieten. Het voeden van kinderen op elke leeftijd kan een strijd zijn, maar het is ook een van de belangrijkste manieren waarop ouders voor hun kinderen zorgen en er contact mee hebben.

Elders in de Talmoed vinden we de uitdrukking: “de koe wil meer zogen dan het kalf wil zuigen” (Pesachiem 112a). Wat de Israëlieten moeten leren is dat God ons manna wil geven als een dagelijkse herinnering aan liefde en zorg. De test is of we genoeg geloof kunnen hebben om ons van de ene voeding naar de volgende te brengen.